

Dijitalleşmenin Sözsüz İletişim Üzerindeki Etkileri: İnsan mı Robot mu?

Muhammet Yasin ELİTOK¹

Özet

Bu makale, kişilerarası etkileşimlerde sözsüz iletişim unsurlarının önemini ve dijital platformların bu unsurlar üzerindeki etkisini incelemektedir. Sözsüz iletişimin önemi ve bileşenleri üzerine önemli bir literatür olmasına rağmen, dijital platformların sözsüz iletişim üzerindeki etkilerini ele alan kapsamlı çalışmalar nispeten sınırlıdır. Bu çalışma, bu ilişkileri keşfetmek için nitel bir araştırma yöntemi olan literatür taramasını kullanmaktadır. Araştırmanın bulguları aşağıdaki gibidir: Sözsüz iletişim, duygu ve düşüncelerin kelimeler olmadan ifade edilmesini kolaylaştırarak iletişimin anlamını güçlendirir. Video konferanslar, sosyal medya ve yazılı iletişim gibi araçlarla dijital platformlar, bu unsurların kullanımını ve algılanışını önemli ölçüde değiştirmiştir. Yüz yüze etkileşimlerde beden duruşu ve jestler duygusal durumları ve niyetleri aktarırken, dijital platformlarda bu unsurların doğru algılanması kamera açıları ve internet bağlantısı gibi teknik sınırlamalar nedeniyle engellenebilmektedir. Göz teması, yüz yüze iletişimde dikkat ve güvenin aktarılmasında kritik bir rol oynar, ancak dijital platformlar bu unsuru tam olarak taklit edemez. Ses tonu ve vokal vurgu, konuşmanın duygusal içeriğini ve niyetini aktarmak için çok önemlidir; ancak dijital iletişimdeki teknik aksaklıklar bunların etkisini azaltabilir. Dijital platformlar sözsüz iletişim unsurlarının doğal akışını kısıtlayarak iletişimin kalitesini etkileyebilir. Sonuçlarımız, dijital platformların sözsüz iletişim üzerindeki etkilerini anlama ve bu hususları dikkate alan yeni teknolojiler geliştirme ihtiyacını vurgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: Yeni İletişim Teknolojileri, Sözsüz İletişim, Dijital Medya, Değişen İletişim Parametreleri.

The Effects of Digitalization on Nonverbal Communication: Human or Robot?

Abstract

This article examines the importance of nonverbal communication elements in interpersonal interactions and the impact of digital platforms on these elements. Although there is a substantial body of literature on the significance and components of nonverbal communication, comprehensive studies addressing the effects of digital platforms on nonverbal communication are relatively limited. This study utilizes a qualitative research method, specifically a literature review, to explore these relationships. The findings of the research are as follows: Nonverbal communication facilitates the expression of emotions and thoughts without words, thereby reinforcing the meaning of communication. Digital platforms, through tools such as video conferences, social media, and written communication, have significantly altered the use and perception of these elements. While body posture and gestures convey emotional states and intentions in face-to-face interactions, the accurate perception of these elements on digital platforms can be hindered by technical limitations such as camera angles and internet connectivity. Eye contact plays a critical role in conveying attention and trust in face-to-face communication, but digital platforms cannot fully replicate this element. Tone of voice and vocal emphasis are crucial for conveying the emotional content and intentions of speech; however, technical disruptions in digital communication can diminish their impact. Digital platforms can restrict the natural flow

Orcid: 0000-0001-6224-3081, Dr., Emniyet Genel Müdürlüğü, yasinelitok71@hotmail.com

of nonverbal communication elements, thereby affecting the quality of communication. Our results highlight the need to understand the effects of digital platforms on nonverbal communication and to develop new technologies that consider these aspects. It is crucial for technological advancements to enable more effective expression of nonverbal communication elements in digital environments. This study aims to emphasize the importance of various parameters of nonverbal communication and the impact of digital platforms on these parameters.

Keywords: New Communication Technologies, Nonverbal Communication, Digital Media, Changing Communication Parameters.

Giriş

Sözsüz iletişim, sözsüz yollarla mesajların iletilmesini içeren karmaşık bir süreçtir. Bu iletişim biçimi, yüz ifadeleri, jestler, vücut duruşu, göz teması ve ses tonu gibi çeşitli ipuçlarını kapsar (Knapp & Hall, 2010). Sözsüz ipuçlarının insan etkileşimlerindeki rolü, iletişimin anlamını ve doğruluğunu önemli ölçüde etkiler (Burgoon, Guerrero, & Floyd, 2016).

Sözsüz iletişimin temel unsurları arasında yüz ifadeleri, vücut duruşu ve jestler, göz teması, ses tonu ve ses vurgusu yer alır. Yüz ifadeleri duyguları ve niyetleri iletmede önemli bir rol oynar. Ekman ve Friesen'in (1971) çalışmalarına göre, temel duyguların yüz ifadeleri evrensel göstergelerdir ve kültürler arasında benzer şekilde algılanır. Ancak, Matsumoto ve Hwang (2011), kültürel farklılıkların belirli yüz ifadelerinin yorumlanmasında farklılıklara yol açabileceğini belirtmektedir. Örneğin, Asya kültürlerinde, olumsuz duyguların ifadeleri genellikle daha az belirgindir, oysa Batı kültürlerinde, bu ifadeler daha açık olma eğilimindedir. Vücut duruşu ve jestler, sözel olmayan iletişimin diğer kritik bileşenleridir. Mehrabian'ın (1972) çalışmaları, vücut duruşunun kişilerarası mesafeyi ve yakınlık hissini belirlemede önemli olduğunu göstermektedir. Ek olarak, McNeill (1992), jestlerin konuşma sırasında düşünceleri organize etmeye ve iletişimi desteklemeye yardımcı olduğunu ileri sürmektedir.

Bu jestlerin anlamı kültürel bağlamlara göre değişebilir (Efron, 1941). Göz teması, dikkat, ilgi, dürüstlük ve güveni iletme için önemlidir (Argyle ve Dean, 1965). Kültürel faktörler göz temasının sıklığını ve süresini etkileyebilir. Batı kültürlerinde göz teması güven ve ilginin bir işareti olarak görülürken, bazı Asya kültürlerinde uzun süreli göz teması rahatsız edici olarak algılanabilir (Akechi ve diğerleri, 2013).

Ses tonu ve vokal vurgusu, sözel olmayan iletişimde önemli unsurlar olarak kabul edilir. Scherer (1986), ses tonunun duygusal durumları ve niyetleri iletmede kritik olduğunu belirtir. Fonetik varyasyonlar, bir mesajın algılanma biçimini önemli ölçüde etkileyebilir (Pittam & Scherer, 1993).

Ses tonundaki değişiklikler konuşmacının duygusal durumunu ve mesajın önemini vurgulayabilir. Sözsüz ipuçlarının anlamı bağlama ve duruma göre değişebilir. Burgoon, Guerrero ve Floyd (2016), sözsüz davranışların dinamik ve çok boyutlu olduğunu; bu nedenle her ipucunun diğerleriyle birlikte ele alınması gerektiğini savunur.

Bu karmaşıklık, sözel olmayan iletişimin zorluğunu artırarak, bireylerin bu ipuçlarını doğru bir şekilde yorumlamak için bağlamsal farkındalığa sahip olmasını gerektirir (Remland, 2009). Sözel olmayan iletişim, iletişimin anlamını ve etkisini belirlemede önemli bir faktördür.

Yüz ifadeleri, vücut duruşu, göz teması ve ses tonu gibi çeşitli sözel olmayan ipuçları, doğru anlayışı sağlamada kritik bir rol oynar. Ancak, bu ipuçlarının anlamı kültürel ve bağlamsal faktörlerden etkilenebilir.

Bu nedenle, sözsüz iletişimin karmaşıklığını ve dinamik doğasını anlamak etkili iletişimin anah-

tarıdır. Dijital platformlar, sözsüz iletişim öğelerinin doğal akışını kısıtlayarak iletişimin kalitesini etkileyebilir.

Bu platformlar, sözel olmayan ipuçlarının tam olarak iletilmesini engelleyerek iletişimin anlamını ve doğruluğunu değiştirebilir (Knapp & Hall, 2010). Yüksek çözünürlüklü kameralar, gelişmiş ses sistemleri ve daha iyi internet bağlantıları, dijital platformlardaki sözsüz iletişimin kalitesini artırabilir.

Dijital platformlar sözsüz iletişim üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Vücut dili, yüz ifadeleri, göz teması ve ses tonu gibi kritik sözsüz iletişim unsurları dijital ortamlarda tam olarak aktarılamayabilir veya algılanamayabilir. Bu nedenle, dijital platformların iletişim üzerindeki etkilerini anlamak ve bu platformları geliştirmek etkili ve doğru iletişim için önemlidir (Burgoon, Guerrero ve Floyd, 2016; Matsumoto ve Hwang, 2011; Scherer, 1986).

Sözsüz İletişimde Yüz İfadelerinin Önemi

Sözsüz iletişim, bireyler arasındaki etkileşimlerde önemli bir rol oynar ve yüz ifadeleri bu tür iletişimin en kritik bileşenlerinden biridir. Yüz ifadeleri, genellikle mesajın anlamını güçlendirmek için sözlü iletişime eşlik ederek duyguların ve düşüncelerin net bir şekilde ifade edilmesini sağlar.

Bu çalışma, sözel olmayan iletişimde yüz ifadelerinin önemini vurgulamayı ve dijital platformların bu ifadeler üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Yüz ifadeleri, insan iletişiminde duygusal durumları ve niyetleri iletmeye önemli bir rol oynar. Ekman ve Friesen'in (1971) çalışmalarına göre, temel duyguların (mutluluk, üzüntü, öfke, korku, şaşkınlık ve iğrenme) yüz ifadeleri evrenseldir ve kültürler arasında benzer şekilde algılanır.

Bu evrensellik, yüz ifadelerini sosyal etkileşimlerde güvenilir bir bilgi kaynağı haline getirir. Yüz ifadeleri sözlü mesajları destekleyebilir veya çelişebilir, bu da doğru yorumlamayı gerekli kılar (Knapp & Hall, 2010).

Dijital Platformların Yüz İfadeleri Üzerindeki Etkisi

Dijital platformlar iletişim biçimlerimizi ve yüz ifadelerinin kullanımını önemli ölçüde etkiledi. Sosyal medya, video konferanslar ve diğer dijital iletişim araçları, yüz ifadelerinin ifade edilme ve algılanma biçimini değiştirdi.

Sosyal Medya ve Emojiler: Sosyal medya platformları, metin tabanlı iletişimde yüz ifadelerini emojilerle değiştirdi. Emojiler, yazılı iletişime görsel bir boyut katan, belirli duygu veya tepkileri temsil eden grafik sembollerdir (Ge ve Herring, 2018). Ancak emoji kullanımı yüz ifadelerinin zenginliğini ve nüanslarını tam olarak yakalayamayabilir. Ayrıca emojiler farklı kültürel bağlamlarda farklı anlamlara sahip olabilir (Miller vd., 2016).

Video Konferanslar ve Yüz İfadeleri: Video konferans teknolojileri, yüz yüze iletişime benzer şekilde dijital ortamlarda yüz ifadelerini korur. Ancak kamera açısı, internet bağlantı kalitesi, ekran çözünürlüğü gibi faktörler yüz ifadelerinin doğru algılanmasını zorlaştırabilmektedir (Bailenson, 2021). Üstelik kişinin dijital platformlarda sürekli olarak imajını izlemesi, bireylerin yüz ifadelerini doğal olmayan bir şekilde ayarlamasına neden olabilir (Döring ve Walter, 2020).

Siber Zorbalık ve Dijital Maskeler: Dijital platformlarda anonimlik, bireylerin gerçek yüz ifadelerini gizlemelerine ve sahte veya yanıltıcı yüz ifadeleri kullanmalarına olanak tanır. Bu durum siber zorbalığın ve diğer olumsuz davranışların artmasına neden olabilir (Patchin ve Hinduja, 2006). Dijital maskeler gerçek duyguları gizleyerek yanlış anlamalara yol açabilir. Yüz ifadeleri, duygusal durumları ve niyetleri açıkça aktaran, sözsüz iletişimin vazgeçilmez bir unsurudur.

Dijital platformlar yüz ifadelerinin kullanımını ve algılanmasını önemli ölçüde değiştirdi. Sosyal medya emojiler aracılığıyla yüz ifadelerini basitleştirirken, video konferanslar yüz ifadelerinin dijital

ortamlarda korunmasına olanak sağlıyor. Ancak bu platformlarda yüz ifadelerinin doğru ve etkili kullanımı ve yorumlanması çeşitli teknik ve sosyal zorlukları da beraberinde getiriyor. Gelecekte dijital platformların yüz ifadeleri üzerindeki etkisini daha iyi anlamak ve en aza indirmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç var.

Sözsüz İletişimde Beden Duruşu ve Jestlerin Önemi

Vücut duruşu, bireylerin konumları aracılığıyla iletişim kurmanın bir yoludur. Mehrabian (1972), vücut duruşunun kişinin duygusal durumunu ve tutumunu yansıttığını ve iletişimin doğasını etkilediğini belirtmiştir. Vücut duruşu bireyin güvenini, konfor düzeyini ve sosyal statüsünü yansıtabilir (Pease ve Pease, 2006). Örneğin, açık bir vücut duruşu tipik olarak güven ve samimiyeti ifade ederken, kapalı bir duruş güvensizliği veya savunmayı gösterebilir.

Jestler, eller ve kollar gibi vücut parçalarının hareketleri yoluyla yapılan bir iletişim şeklidir. McNeill (1992), konuşma sırasında düşüncelerin organize edilmesinde ve iletilmesinde jestlerin önemli bir rol oynadığını ileri sürmüştür. Hareketler sözlü mesajları destekleyebilir, vurgulayabilir veya tamamlayabilir. Ekman ve Friesen (1969) jestlerin konuşma sırasında kullanılan, iletişimin akışını ve anlamını artıran ritmik hareketler olduğunu belirtmiştir.

Vücut duruşu ve jestler, mesajları güçlendiren ve sözlü iletişimi destekleyen kritik bileşenlerdir. Vücut duruşu bireyin duygusal durumunu, niyetini ve sosyal statüsünü yansıtır. Mehrabian (1972), kişiler arası mesafenin ve yakınlık duygusunun belirlenmesinde vücut duruşunun önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır.

Örneğin, açık vücut duruşu güven ve rahatlığı ifade ederken, kapalı duruş genellikle savunmayı veya rahatsızlığı gösterir (Argyle, 1988). Konuşma sırasında ellerin ve kolların hareketlerini içeren jestler sözlü mesajları destekler ve güçlendirir.

McNeill (1992) jestlerin düşünceleri organize etmeye ve iletişimi daha etkili hale getirmeye yardımcı olduğunu belirtmiştir. Jestler konuşmanın akışını düzenler, vurguyu belirtir ve konuşmacının duygusal durumunu yansıtır. Hareketlerin anlamı kültürel bağlamlara göre değişiklik gösterebilir, bu nedenle doğru yorumlanması kültürel farkındalık gerektirir (Efron, 1941).

Dijital Platformların Vücut Duruşu ve Jestlere Etkisi

Dijital platformlar iletişim şeklimizi ve vücut duruşu ve jestlerimizi kullanma şeklimizi önemli ölçüde etkiledi. Video konferanslar, sosyal medya ve diğer dijital iletişim araçları, vücut duruşunun ve jestlerin ifade edilme ve algılanma biçimini değiştirdi.

Video Konferansları: Video konferanslar yüz yüze iletişimi taklit eden dijital araçlardır. Bu platformlar vücut duruşunun ve jestlerin görüntülenmesine olanak sağlar ancak kamera açısı, internet bağlantı kalitesi, ekran boyutu gibi faktörler bu unsurların doğru şekilde algılanmasını zorlaştırabilir (Bailenson, 2021).

Örneğin ekranın küçük bir kısmında görünen vücut duruşu ve jestler, yüz yüze iletişimdeki kadar etkili olmayabilir.

Sosyal Medya ve Sınırlı Beden Dili: Sosyal medya platformlarında vücut duruşu ve jestler genellikle metin, fotoğraf veya video paylaşımlarıyla sınırlıdır.

Bu kısıtlama beden dilinin doğal akışını engellemekte ve iletişimin zenginliğini azaltmaktadır (Derks, Fischer ve Bos, 2008). Ayrıca metin tabanlı iletişimde beden dili ve jestlerin yerini emoji ve GIF gibi dijital semboller alıyor. Ancak bu semboller gerçek beden dili ve jestlerin nüanslarını tam olarak yakalayamayabilir

Dijital Yorgunluk ve Doğal Olmayan Davranışlar: Dijital platformlar aracılığıyla sürekli iletişim, dijital yorgunluk olarak bilinen bir duruma yol açabilir. Bu durum bireylerin vücut duruşlarını ve jestlerini doğal olmayan şekillerde ayarlamalarına neden olabilir (Lee, 2020). Örneğin sürekli kameranaya bakmak veya belirli bir pozisyonu korumak doğal beden dilini engelleyebilir. Beden duruşu ve jestler sözsüz iletişimin temel unsurlarıdır; duygusal durumların, niyetlerin ve sosyal ilişkilerin ifade edilmesinde kritik bir rol oynarlar.

Dijital platformlar bu unsurların kullanımını ve algılanmasını önemli ölçüde değiştirdi. Video konferanslar dijital ortamlarda vücut duruşunun ve jestlerin korunmasına olanak tanırken, sosyal medya bunların ifadesini kısıtlıyor. Dijital yorgunluk ve teknik sınırlamalar, beden dilinin ve jestlerin doğal akışını engelleyebilir.

Sözsüz İletişimde Göz Teması, Ses Tonu ve Vurgunun Önemi

Sözsüz iletişim, insanların duygu ve düşüncelerini sözsüz olarak ifade etmelerini sağlar. Bu iletişim türü göz teması, ses tonu, vurgu gibi çeşitli unsurları içerir. Bu unsurlar mesajları güçlendiren ve sözlü iletişimi destekleyen kritik bileşenlerdir.

Göz Teması: Göz teması dikkatin, ilginin, dürüstlüğün ve güvenin aktarılmasında önemli bir rol oynar (Argyle ve Dean, 1965). İletişim sırasında göz teması duygusal bağ kurmayı kolaylaştırır ve konuşmacının ciddiyetini, samimiyetini ve güvenilirliğini artırır. Kültürel faktörler göz temasının sıklığını ve süresini belirleyebilir; bazı kültürlerde göz teması saygı ve ilgiyi ifade ederken bazılarında rahatsız edici olabilir (Akechi ve ark. 2013).

Ses Tonu: Ses tonu, iletişimin duygusal içeriğini ve niyetlerini aktarmada çok önemlidir. Scherer (1986) duygusal durumları ve niyetleri ifade etmede ses tonunun önemli olduğunu belirtmiştir. Tondaki değişiklikler konuşmanın anlamını ve etkisini önemli ölçüde değiştirebilir. Örneğin, yüksek ton genellikle heyecanı veya öfkeyi ifade ederken, alçak ton sakinliği veya üzüntüyü yansıtır. Yalnızca yazılı mesajların yer aldığı dijital platformlarda ton eksikliği, duygusal içeriğin anlaşılmasında ve konuşmacının niyetinin ifade edilmesinde dezavantaj oluşturabilir.

Vurgu: Vurgu, konuşmadaki belirli kelimeleri veya cümleleri vurgulayarak mesajın anlamını güçlendirir. Vurgu, konuşmanın ritmini ve akışını belirler ve dinleyicinin dikkatini önemli noktalara çeker. Pittam ve Scherer (1993) vurgunun iletişimdeki duygusal tonları ve anlam farklılıklarını öne çıkardığını vurgulamıştır.

Dijital Platformların Göz Teması, Ses Tonu ve Vurguya Etkisi

Dijital platformlar iletişim yöntemlerimizi, göz teması, ses tonu ve vurgu kullanımımızı önemli ölçüde etkiledi. Video konferanslar, sosyal medya ve diğer dijital iletişim araçları bu unsurların ifade edilme ve algılanma şeklini değiştirdi.

Video Konferansları: Video konferanslar, yüz yüze iletişimi simüle eden dijital araçlardır. Ancak bu platformlar, kamera ve ekran konumları gerçek göz temasının simülasyonunu engellediğinden göz teması kurmayı zorlaştırabilir (Bailenson, 2021). Video konferanslarda ses tonu ve vurgu büyük oranda korunur ancak bağlantı sorunları veya teknik sorunlar bu unsurların doğru algılanmasını zorlaştırabilir.

Sosyal Medya ve Yazılı İletişim: Sosyal medya platformlarında göz teması, ses tonu gibi sözsüz iletişim unsurları tamamen bulunmamaktadır. Yazılı iletişimde vurgu yalnızca büyük harflerle, italik veya kalın yazılarla aktarılabilir. Bu sınırlama yazılı mesajlardaki duygusal ton ve anlamın tam olarak temsil edilmesini engelleyebilmektedir (Derks, Fischer ve Bos, 2008).

Sesli Mesajlar ve Podcast'ler: Sesli mesajlar ve podcast'ler ses tonunu ve vurguyu korur. Bu ileti-

şim araçları, konuşmacının duygusal durumunu ve niyetlerini ton ve vurgu yoluyla etkili bir şekilde ifade etmesine olanak tanır. Ancak bu iletişim biçimlerinde göz teması tamamen yoktur (Hancock ve Dunham, 2001). Özetle video konferanslar dijital ortamda ses tonunun ve vurgunun korunmasını desteklerken, göz temasını zorlaştırıyor. Sosyal medya bu unsurların yazılı iletişimde ifade edilmesini sınırlarken, sesli mesajlar ve podcast'ler üslup ve vurgunun korunmasını sağlar.

SONUÇ

Sözsüz iletişim, duygu ve düşüncelerin sözsüz olarak ifade edilmesini sağlayan kritik bir etkileşim şeklidir. Beden duruşu, jestler, göz teması, ses tonu, vurgu gibi unsurlar mesajların anlamını güçlendirir ve sözlü iletişimi destekler. Dijital platformların bu unsurlar üzerindeki etkisini anlamak, çağdaş iletişim dinamiklerini kavramak açısından büyük önem taşıyor.

Bu makale dijitalleşmenin sözlü olmayan iletişimde neden olduğu değişiklikleri incelemektedir. Bulgular, yüz yüze iletişimde duygu durumlarını, niyetleri ve sosyal statüyü aktaran vücut duruşu ve jestlerin daha kalıcı hale geldiğini ancak doğru ifade edilmesinin ve algılanmasının zorlaştığını gösteriyor. Kamera açıları, ekran boyutu ve internet bağlantısı gibi teknik sınırlamalar beden dilinin doğru şekilde yansıtılmasına engel olabilir.

Sosyal medya platformları, vücut duruşunun ve jestlerin ifadesini kısıtlıyor ve bu unsurların yerine emoji ve GIF'ler gibi dijital semboller koyuyor. Ancak bu semboller gerçek beden dili ve jestlerin nüanslarını tam olarak yakalayamayabilir. Sözsüz bir iletişim unsuru olarak göz teması, dikkat, ilgi, dürüstlük ve güvenin aktarılmasında önemli bir rol oynar. Video konferans göz temasını zorlaştırır çünkü kamera ve ekran konumları gerçek göz temasını engelleyebilir. Sosyal medyada ve yazılı iletişimde göz temasının tamamen yok olması duygusal bağı ve samimiyeti azaltabilmektedir.

Ses tonu ve vurgu, konuşmacının duygusal içeriğini ve niyetini aktarmada kritik bir rol oynar. Video konferans ve sesli mesajlar tonu ve vurguyu korurken, bağlantı sorunları veya teknik arızalar doğru algılamayı zorlaştırabilir. Sosyal medyadaki yazılı iletişimde ton ve vurgu yalnızca büyük harfler, italik veya kalın yazı tipleri aracılığıyla belirtilebilir; bu da yazılı mesajların duygusal nüansını ve anlamını yetersiz bir şekilde aktarabilir. Dijital platformlar sözsüz iletişim unsurlarının kullanımını ve algılanmasını önemli ölçüde değiştirmiştir.

Dijital iletişimde vücut duruşu, jestler, göz teması, ses tonu, vurgu gibi unsurlar farklı şekilde ifade edilir ve algılanır. Bu platformlar doğal akışı ve sözel olmayan unsurların zenginliğini kısıtlayarak iletişimin kalitesini etkileyebilir. Dijital platformların sözsüz iletişim üzerindeki etkilerini daha iyi anlayabilmek ve bu etkileri en aza indirmek için gelecekte yapılacak araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu unsurların dijital ortamlarda etkili bir şekilde ifade edilmesini ve algılanmasını artıran teknolojik gelişmeler hayati önem taşımaktadır.

Ayrıca dijital iletişimde sözsüz unsurların doğru ve etkili kullanımı konusunda farkındalığın artırılması iletişim kalitesinin artırılması açısından hayati önem taşımaktadır. Sözsüz iletişim unsurlarının dijital ortamlarda doğru ifade edilmesi ve algılanması, etkili iletişimin anahtarıdır. Bu bulgular, dijital yeniliklerde bu sorunların ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Bu kaygılara değinilmese, insanlığa yönelik tehdit yalnızca robotlardan değil aynı zamanda insan iletişiminin robotik doğasından da gelebilir. Bu durum özgünlüğün, doğallığın, duyguların ve samimiyetin azalmasına ve sonuçta gerçek iletişimin kaybolmasına neden olabilir.

Kaynakça

Akechi, H., Senju, A., Uibo, H., Kikuchi, Y., Hasegawa, T., & Hietanen, J. K. (2013). Attention to eye

- contact in the West and East: Autonomic responses and evaluative ratings. *PLoS One*, 8(3), e59312. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0059312>.
- Argyle, M., & Dean, J. (1965). Eye-contact, distance, and affiliation. *Sociometry*, 28(3), 289-304. <https://doi.org/10.2307/2786067>.
- Argyle, M. (1988). *Bodily communication*. Methuen.
- Bailenson, J. N. (2021). Nonverbal overload: A theoretical argument for the causes of Zoom fatigue. *Technology, Mind, and Behavior*, 2(1). <https://doi.org/10.1037/tmb0000034>.
- Burgoon, J. K., Guerrero, L. K., & Floyd, K. (2016). *Nonverbal communication*. Routledge.
- Derks, D., Fischer, A. H., & Bos, J. A. (2008). The role of emotion in computer-mediated communication: A review. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 766-785. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2007.04.004>.
- Döring, N., & Walter, R. (2020). Paradoxical impacts of digital communication on face-to-face interactions: A qualitative analysis of challenges and opportunities. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 14(4). <https://doi.org/10.5817/CP2020-4-5>.
- Efron, D. (1941). *Gesture, race and culture*. Mouton de Gruyter.
- Ekman, P., & Friesen, W. V. (1971). Constants across cultures in the face and emotion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 17(2), 124-129. <https://doi.org/10.1037/h0030377>.
- Ge, J., & Herring, S. C. (2018). Communicating emotion in emoji-enhanced tweets: Gender differences. In *Proceedings of the International Conference on Weblogs and Social Media* (pp. 88-97).
- Hancock, J. T., & Dunham, P. J. (2001). Impression formation in computer-mediated communication revisited: An analysis of the breadth and intensity of impressions. *Communication Research*, 28(3), 325-347. <https://doi.org/10.1177/009365001028003001>.
- Knapp, M. L., & Hall, J. A. (2010). *Nonverbal communication in human interaction*. Wadsworth.
- Lee, K. H. (2020). Digital fatigue: COVID-19 accelerated technology habits and what to do about it. *Journal of Digital and Social Media Marketing*, 8(2), 97-105. <https://doi.org/10.2753/DSG0880>.
- Matsumoto, D., & Hwang, H. S. (2011). Judging faces in context. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(1), 50-62. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2010.00325.x>.
- McNeill, D. (1992). *Hand and mind: What gestures reveal about thought*. University of Chicago Press.
- Mehrabian, A. (1972). *Nonverbal communication*. Aldine-Atherton.
- Miller, H., et al. (2016). “Blissfully happy” or “ready to fight”: Varying interpretations of emoji. In *Proceedings of the International Conference on Weblogs and Social Media* (pp. 259-268).
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4(2), 148-169. <https://doi.org/10.1177/1541204006286288>.
- Pittam, J., & Scherer, K. R. (1993). Vocal expression and communication of emotion. In M. Lewis & J. M. Haviland (Eds.), *Handbook of emotions* (pp. 185-197). Guilford Press.
- Remland, M. S. (2009). *Nonverbal communication in everyday life*. Allyn & Bacon.
- Scherer, K. R. (1986). Vocal affect expression: A review and a model for future research. *Psychological Bulletin*, 99 (2), 143-165. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.99.2.143>.

